

Л.О. Павлюк, студ., IV курс, гр. УП-15, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., проф. К.С. Солоніко
Житомирський державний технологічний університет

ФОНДОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ

Фондовий ринок є абстрактне поняття, що служить для позначення сукупності дій і механізмів, що роблять можливими торгівлю цінними паперами. Його не слід плутати з поняттям фондова біржа - організацію, яка надає можливість для здійснення торгових операцій і зведенням разом покупців і продавців цінних паперів. Отже, фондовий ринок (ринок цінних паперів) — частина ринку капіталів, де здійснюються емісія, купівля і продаж цінних паперів.

Основними функціями фондового ринку є:

- залучення капіталу та забезпечення його ефективного використання;
- забезпечення переливу капіталу між галузями та сферами економіки;
- розподіл і перерозподіл капіталу корпорацій (АТ), контроль за їхньою діяльністю;
- забезпечення оперативної інформації про рух індивідуальних капіталів.

Початком становлення фондового ринку України стала поява відповідних законів України: «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про приватизаційні папери», «Про банки і банківську діяльність».

Фондова біржа утворюється та діє в організаційно-правовій формі акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю. Прибуток фондової біржі спрямовується на її розвиток та не підлягає розподілу між її засновниками (учасниками).

В Україні фондову біржу може бути створено не менш як 20 засновниками — торговцями цінними паперами. Фондова біржа має право провадити діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку з моменту отримання ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Фондова біржа набуває прав юридичної особи з моменту її реєстрації, що здійснюється в загальному порядку.

Вже у 2001 році в Україні діяло 6 бірж і 2 торгово-інформаційні системи (ТІС). Починаючи з 2002 року, в Україні почали чітко домінувати два фондові майданчики: ПФТС та УМВБ. Їхня частка у 2002 році – майже 98,11 % всіх угод, укладених на організованому ринку. Ще одним поштовхом до розвитку фондового ринку стала поява Української Біржі, яка впровадила ринок заявок. Це, у свою чергу, поклато початок такому явищу як Інтернет-трейдинг.

На початку 2000-их років фондовий ринок України можна було віднести до ринків з вкрай низькою ліквідністю. Про це свідчив значний розрив між котуваннями покупки і продажу фондових активів. У середньому він складав за групою найпопулярніших паперів 20–25 %.

Крім низької ліквідності, на фондовому ринку України існує ще одна проблема: вкрай низький відсоток акцій, що вільно торгуються на біржі (так званих free-float stock- це частка акцій публічної компанії, яка перебуває у вільному обігу). А це означає, що фондовий ринок України є вкрай недорозвиненим та на ньому неможливо реалізовувати довготривалі інвестиційні стратегії. Внаслідок цього український фондовий ринок є більш мінливий, ніж його зарубіжні аналоги.

За результатами 2011 року, основними гравцями серед організація торгівлі на фондовому ринку України є Фондова Біржа ПФТС (37,74 % обсягів торгів у 2011 році), Фондова Біржа Перспектива (33,58 % обсягів торгів у 2011 році) та Українська Біржа (26,96 % обсягів торгів у 2011 році). Загалом ці три фондові майданчики мали 98,28 % обсягів торгів цінними паперами в Україні у 2011 році.

Отже, фондовий ринок України тільки розвивається, для функціонування ринку цінних паперів необхідні певні передумови: попит, пропозиція, посередники, системи регулювання і саморегулювання. Попит на цінні папери визначається добробутом нації. Чим вищий рівень життя, тим більше заощаджень у населення і можливості купівлі цінних паперів. Пропозиція визначається попитом. Вона тим вища, чим більше розвинутий ринковий механізм поставки джерел довгострокового кредитування і фінансування. Для розвитку ринку цінних паперів необхідні фахівці інвестиційного бізнесу і система підготовки таких фахівців. І, нарешті, потрібні посередницькі організації – брокерські та інвестиційно-дилерські фірми, фондові біржі та органи регулювання інвестиційного бізнесу, оскільки наша держава є доволі молодою, тому закони повинні вдосконалюватися, а посередницькі організації – розвиватися.